

כ"ט אל תס

מנהיגות אמיתית

א] תורת אמת היתה בפיחו

כ"ט עניינן של פרשת תרומה ותצוה הוא עשיית המשכן, ומעשה העגל ושבירת הלוחות נאמרים רק בפרשת כי תשא. אמנם פירש רש"י (שמות לא, יח) "אין מוקדם ומאוחר בתורה, מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וכיום הכפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן". הרי שנקט רש"י שלמרות סדר האירועים שבמקרא, חטא העגל ונתינת הלוחות התרחשו קודם הציווי על המשכן, שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ונמצא שנתמנה אהרן להיות כהן גדול מיד לאחר שהשתתף במעשה העגל.

וכן מבואר בפרשת עקב (דברים י, א-ט) "בעת ההוא אמר ה' אלי פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וגו'. בעת ההוא

הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה' לעמד לפני ה' לשרתו ולכרך בשמו עד היום הזה". ומסדר הדברים משמע שדוקא בגלל שאהרן חטא והוביל את עשיית העגל ניתנה לו הכהונה גדולה ונתמנה להיות מנהיג בישראל.

וּפִירֵשׁ הַחֹתֶם סוּפֵר (פרשת בהו) על פי דברי החובות הלבבות (שער התשובה פרק ח) שלפעמים מועיל לצדיק עבירה אחת שעשה יותר מכל מצוותיו, שעל ידי אותו החטא קונה הכנעה וזשפלות בנפשו. ומטעם זה סיבב הקב"ה שיכשל אהרן בחטא העגל, כי על ידי זה קנה אהרן כניעה בנפשו, שהכשירה אותו להיות מנהיג. וזהו דכתיב לגבי אהרן (מלאכי ב, ו), "תורת אמת היתה בפיחו וגו' ורבים השיב מעון". ואיתא בגמרא בחולין (פט, א) "אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכס, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה

לישראל ואהרן בחטא העגל מרצונם אלא בעל כרחם כדי להדריך את הבאים אחריהם בדרך התשובה. ופירש בספר שבילי פנחס (פרשת כי תשא תש"ט) על פי הא דאיתא במשנה בראש השנה (וכט, א) "זה הכלל כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו". ובספר בעל שם טוב ופרשת אחרי בהגהות מקור מים חיים (סימן ה) ביאר שהתכנס שאינו מחויב בעצמו אין לו שום השתתפות עם המון העם, שכיון שהוא אינו נופל ממדרגתו בעצמו אינו יכול להוציא את הרבים מידי חובתם ולתקנם. כמו למשל מי שמונח ברפש, ורוצה חבירו להוציאו, מוכרח חבירו להתקרב אליו וללכלך את עצמו קצת כדי להצילו, שכשהוא עומד במקום בטוח על החוף לא יוכל להוציאו בשום אופן. וכן אהרן חכה נכשל בחטא העגל כדי שיהיה בבחינת מחויב בדבר, ועל ידי זה יוכל להראות לאחרים את הדרך לצאת ידי חובתו ולעשות תשובה. וגם כתב בספר תפארת שלמה ופרשת שמיי ה"ה ואמר משה שלכן משה רבינו עוודד את אהרן ויקרא ט. טו, "קרב אל המזבח ועשה את הטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם", ופירש רש"י, "שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש, לכן נבחרת". ורוצה לומר, שאין לאהרן להתבייש לגשת אל המזבח בגלל שהשתתף בחטא העגל, כי לכן נבחרת. כלימב הבחירה שלך בזה לחטוא היתה רק לטובת הדור. כדי שאתה תוכל לכפר בעדם, כי אין אתה יכול לכפר על העם

לאברהם, אמר לפני ואנכי עפר ואפר, למשה ואהרן אמר ונחנו מה, לדוד אמר ואנכי תולעת ולא איש". הרי שאותם ג' צדיקים הביעו ג' מדרגות בענוה, אברהם אמר "ואנכי עפר ואפר", ומשה אמר "ונחנו מה", לדוד המלך אמר "ואנכי תולעת ולא איש". ואותם ג' מדרגות של ענוה, א"פ מ"ה תולעת, חס בראשי תיבות "אמת". וזהו שריבד הנביא כשבהו של אהרן ליישב מה שנכשל בחטא העגל, "תורת אמת היתה בפיחו", כלומר שדוקא על ידי שחטא בעגל הוא שקנה אהרן בנפשו אותם ג' מדרגות של ענוה שסימנים אמ"ת, א"פ מ"ה תולעת. ומיד אקרי זה נתמנה אהרן להיות כהן גדול, שאותה הכנעה הכינה אותו להיות מנהיג יציל ומכובד בעיני העם, והכשירה אותו באופן מיוחד להשפיע על בני ישראל לעשות תשובה בעצמם ולהשיב אותם מעון. וזהו דכתיב "תורת אמת היתה בפיחו וגו' ורבים השיב מעון", כלומר שעל ידי שאהרן נכשל בחטא העגל, וקנה הכנעה לעצמו שהוא בראשי תיבות אמ"ת, זכה להיות קשור לעם באופן אישי ועל ידי זה יכל להתוויר אותם מעון.

ב] כל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתו

וּלְכֵן אֵיתָא בגמרא בעבודה זרה (ד, ב), "א"ר יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה". הרי שלא נכשלו בני

(2) פ

על ידי שחרה אפו של משה ושיכר את
 הלוחות זה כביכול כאילו עבד עבודה
 זרה, מעין הפגם של בני ישראל שעשו את
 העגל, ועל ידי זה היה משה רבינו בכחינת
 מחויב בדבר ויכול להוציא את בני ישראל
 מחובתם. ומצינו מידה זו גם במרדכי
 דכתיב (אסתר ד, יז) "ויעבר מרדכי ויעש
 ככל אשר צותה עליו אסתר", ופירש
 רש"י, "ויעבר מרדכי על דת להתענות
 ביום טוב ראשון של פסח, שהתענה ב"ד
 ט"ו וט"ז בניסן, שכיום י"ג נכתבו
 הספרים". הרי שמרדכי התענה בימים
 טובים של פסח וערב פסח אע"ג שאסור
 להתענות בהם. ובספר כתם אופיר
 (לאדמו"ר מקאמרא זצ"ל, שם) הציע שמרדכי
 עשה כן בדוקא כדי להתחייב בעצמו
 באיסורי אכילה באותו אופן שהתחייבו
 בני ישראל כליה באותו הדור על ידי
 שנהנו מסעודתו של אחשוורוש, כדאיתא
 בגמרא במגילה (יב, א). וכוונתו של מרדכי
 היתה להדריך את בני ישראל היאך
 לעשות תשובה בענייני אכילה ולהוציא
 את הרבים ידי חובתן באותו הענין.

ד] יישר כח ששכרת

וגמרא לא נבחר אהרן להיות כהן
 גדול אלא לאחר שהשתתף
 והוביל את חטא העגל בעצמו, בגלל שזה
 הוכיח שהוא היה מוכן למסור חלק
 מהרוחניות שלו לטובת אחרים. שאהרן
 רק חטא באופן הזה כדי להדגים את דרכי
 התשובה לישראל, וזהו הסימן של
 מנהיגות אמיתית. וגם משה רבינו הגיע
 לשיא גדולתו כמנהיגן של ישראל רק
 אחרי שבכדי להציל את בני ישראל
 בעקבות חטא העגל הוא היה מוכן למסור
 את הרוחניות שלו על ידי שבירת הלוחות
 מתוך כעס, וגם את אזכרתו בתוך התורה
 כשהצהיר להקב"ה (שמות לב, לב) "ועתה
 אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא
 מספרך אשר כתבת", כלומר אם אין אתה
 מוחל להם אז תבטל גם אותי ואת כל
 אשר פעלתי. ומחאי טעמא מיהר משה
 רבינו להפסיק את גערותו של הקב"ה,
 כדכתיב (שמות לד, ז-ח) "ונקה לא ינקה
 פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על
 שלשים ועל רבעים וימהר משה ויקד
 ארצה וישתחו". וכתב האבן עזרא (שם),

רק אם אתה גם כן מחויב באותו דבר
 וצריך אתה לכפר גם בעדך, וכדי למלא
 תפקיד זה בדוקא נבחרת להיות כהן גדול
 בתחילה. וכן משמע מהגמרא בחגיגה
 (קב, א) שהמטביל כלי בתוך כלי צריך
 שיהיה בו כשפופרת הנוד, והני מילי
 בכלים טהורים, שהמטביל בהם לא
 עלתה טבילה לכלים הטמאים שבתוכו
 עד שיהיה כשפופרת הנוד, אבל בכלים
 טמאים מגו הסלקא טבילה לכלים
 גופייהו סלקא נמי לכלים דאית בהו ע"ש.
 הרי שאף על גב שבעלמא אין טובלין
 בכלים, ולכן לא מהני טבילה לכלי טמא
 שמונח בתוך כלי אחר, מכל מקום באופן
 שהכלי החיצון גם טמא, אז כמו שמי
 המקווה מטהרים את גוף הכלי החיצון
 הוא הדין שמטהרים גם את הכלי הפנימי
 אשר בו. אבל אם הכלי החיצון טהור אין
 הוא יכול להעביר את הטבילה לכלי
 הפנימי. הרי לך שכדי לטהר אחרים צריך
 האדם להיות טמא בעצמו, שכל זמן
 שהוא טהור בעצמו אין לו חיבור עם אלו
 שהם טמאים.

ג] ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות

ובספר תשואות חן (להג"ר גדליה מליניץ
 זצ"ל, פרשת עקב) ביאר שמהאי
 טעמא כשראה משה רבינו את חטא העגל
 הוא התרגז ושביר את הלוחות, כדכתיב
 (שמות לב, יט) "ויהי כאשר קרב אל המחנה
 וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה
 וישלך מידיו את הלחת וישבר אתם תחת
 ההר". ולכאורה תמוה למה היה צריך
 משה רבינו לשבור את הלוחות בכלל,
 הרי הגיוני יותר להניחם ולשמור עליהם
 עד הזמן שבני ישראל יהיו ראויים לעשות
 תשובה. ועוד מה היתה הסברא לשבור
 אותם דוקא מתוך גישה של חרון אף
 וכעס. אך הענין הוא כי כאשר ראה משה
 גנדל פגם ישראל שחטאו בעבודה זרה
 השתוקק לתקן אותם ולהחזירם בתשובה.
 אמנם כדי להעלותם היה צריך להיות
 מחויב בדבר באופן שהוא מעין הפגם
 שלהם, ולכן חשב משה רבינו עצה
 בנפשו, "ויחר אף משה וישלח מידיו את
 הלוחות וישבר אותם", ואיתא בגמרא
 בשבת (קמ"ב, ב). "המשבר כליו בחמתו וכו'
 היא בענין העובד עבודה זרה". נמצא כי

(2)

1 | "דיקי מוח אמרו, כי מהר משה כאשר הזכיר רבעים, שלא יאמר חמשים. וזאת טעות גדולה, כי אין הדעת סובלת שיפסוק הוא דברי השם בעוד שהיה מדבר כי היה בן מות לשעתו". אבל החזקוני (שם) נקט שמיחר משה רבינו להפסיק את הקב"ה באמצע דבריו כדי שלא ימשיך את העונש עד חמשה דורות. אבל אם כן יש להבין באמת היאך משה רבינו העיז פניו להפריע להקב"ה באמצע דבריו, וכל העושה כן בודאי הוי בבחינת מורד במלכות וחייב מיתה, וכמו שהקשה האבן עזרא. ופירש החתם סופר (פרשת קרח) שבאמת היה חייב משה רבינו מיתה על שהפסיק את הקב"ה באמצע דבריו, אבל מפני אהבת ישראל הוא היה מוכן למסור נפשו כדי להגביל את העונש המיועד להם ולהציל את הדור החמישי.

(3) ע"פ

ו"ל זכה משה רבינו לקרני ההוד בלוחות ראשונות אלא ברדתו מהר סיני עם הלוחות שניות, כדכתיב (שמות לד, כט), "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו", כיון שרק כשהצליח במסירת נפשו להציל את עם ישראל מחטאתם, נקבע מעמדו כמנהיגן של ישראל. ולפי זה יש להמתיק למה התורה מסיימת עם הענין של שבירת הלוחות, כדכתיב (דברים לד, יב), "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל", ופירש רש"י, "לעיני כל ישראל שנשאו לבו לשבור הלוחות שנאמר לעיל ואשברם לעיניכם והסכימה דעת המקום לדעתו

(3)

אלהך פוע'

1 | י"ב) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידיו את הלחות וגו'. ופי' רש"י שלמד קר"ח מה פסח שהוא אחד מן המצות אמרה תורה כל בן נכר לא יאכל בו וכו', ולכאורה י"ל מה בעי רש"י בזה הגם שהדרש הנה הוא דברי הגמרא במס' שבת דף פ"ז מ"מ אין דרך רש"י להביא הדרש בלעדי שיהיה לו איזה קושיא בפסוק, ונראה דהוי קשה לרש"י ז"ל מ"ש וישלך מידיו דתיבת מידיו מיותר דהו"ל לומר רק וישלך את הלחות וממילא נדע דהיו מידיו, אך הכוונה מידיו הוי כאן הכוונה מדעתו ומרצונו ע"ד שכתוב מידכם היתה זאת לכם ה"ל מדעתכם באה זאת, כן אמר הכא וישלך מידיו היינו מדעתו השליך הלחות ולא שהקב"ה צוה לו כן וא"כ מפורש בתורה שמדעתו עשאו, וכיון דהוי מדעתו קשה היאך עשה משה מדעתו דבר כזה לשבור הלוחות, וכן אמרו במס' שבת שיבר הלוחות מה דרוש משמע דגם להם ז"ל היה קשה היאך יעלה על דעת משה לשבור הלוחות מעצמו, לכן פי' רש"י דלמד קר"ח, וקר"ח דאורייתא הוא ע"כ שפיר אמר הכתוב וישלך מידיו היינו מדעתו וא"ש:

אלהך פוע' (4)

1 | אנא חטא העם הזה חטאה גדולה וגו'. ולכאורה יפלא וכי משה רבינו ע"ה לעיני מהימנא יקטרג על ישראל חס ושלום, והלא כמה פעמים מסר נפשו עבורם. וביותר המוה והלא בא לבקש ולחנן פני ה' יתברך שימחול להם ואדרבה היה צריך אז להקטין חטאם בכל האפשרי כדי שיתמלא שאלתו למחול לזרע ישראל, ולא עוד אלא שהגדיל החטא בינתר באומרו חטאה גדולה:

1 | אכן כאשר ישכיל ויתבונן האדם בלבו ידע ויבין באמת שאין לך עונש לעובר עבירה יותר גדול מן העבירה עצמה, היינו כשיתיישב בדעתו היטב מה עשה כעברו על הצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו, והיוצא לו מזה שנפרד ונתרחק משורש החיים ונפל לתוך הקליפות והחיצונים רחמנא ליצלן, ואז ודאי יתלבש בכושה גדולה והכנעה רבה ויתמלא רתת וזיע וחלחלה, ואז יתחרט בכל לבבו באמת על העבר ויקבל על עצמו מאז והלאה שלא ישוב עוד לכסלה, רק ירגיל את עצמו לעשות כל מעשיו ועניניו במתון רב וישוב הדעת אם באולי יש בזה איזה נדנוד היפך רצון הבורא יתברך שלא לעשותו.

(3)

והנה שלא יעלה בלב אדם חס ושלום לומר
 מה לי ולצרה הזאת לא הן ולא שכרן
 איני חפץ בקבלת השכר מהתגברות על היצר
 הרע ומכל שכן בהעונש אם אשמע לקולו
 חס ושלום. לזה הזהירונו חז"ל לבל נהיה
 כפויי טובה בבריאת היצר הרע לטובתינו כדי
 להרבות שכרינו בעולם הנצחי שכולו טוב
 ורוב טוב הצפון, ויהיה נקל בעינינו לסבול
 מעט צער בעולם הזה כמה שילחם עם היצר
 הרע להתגבר עליו ולנצחו והי' יהא בעזרו
 כמאמר חז"ל (קידושין ל:) לולא הי' עוזרו לא
 הי' יכול לו וירבה שכרו למאוד וכנ"ל.
 וכשמשים האדם זאת על לבו אז יאהוב את
 הי' יתברך ויודה וישבח אותו על גודל טובו
 וחסדו שכרא היצר הרע לטובתו כדי להרבות
 שכרו באין שיעור וגבול ממש כמו שאוהב
 את הי' יתברך על בריאת היצר הטוב. וזה
 שאמרו ואהבת וגו' בשני יצריך:

4
 pe

ובד"שת חז"ל (ברכות ל:) בכל מדה ומדה
 שהוא מודד לך הוי מודה לו.
 היינו שכך תשבת את הי' יתברך על איזה
 מקרה לא טוב חס ושלום כמו על הטוב.
 ולכאורה יפול לכב אנוש עליו בבוא עליו
 איזה צרה חס ושלום היאך יוכל להתפלל
 לפני הי' יתברך שיסיר ממנו הצער והיסורין
 שהוא בהם, כיון שאדרבה צריך לאהוב את
 הי' יתברך ולשבחו ולשמוח בזה. אך על פי
 ששמעתי מהרב הקדוש מ"מ מקאזניץ ז"ל
 שצריך האדם לכוון בתפלתו רק לכבודו
 יתברך, היינו על ידי שיסיר ממנו אותו הצער
 והיסורין יכירו וידעו הכל גדולתו ומלכותו
 ויבינו שאין כמוהו ואין כמעשהו. ולזאת
 הכוונה הרצויה היה משה רבינו ע"ה גם כן
 מתפלל להי' יתברך שימחול לישראל החטא
 הזה הגדול כדי שעל ידי זה יתוודע ויתפרסם
 לכל באי עולם גדלו וטובו וחסדו, ומגודל

2

28

31

36

החטא ועם כל זה עמו הסליחה יתגדל ביותר
 כבוד שמו יתברך ויתעלה וטובו וחסדו. וכן
 יהי רצון אמין:

5
 40
 פ"ח

ונמצא כשחושב בלבו כל הנ"ל אז בודאי יש
 לו צער גדול מזה אין לשער על שהמרה רצון
 הי' יתברך. וזהו באמת העונש היותר גדול
 כאמרום ז"ל ושכר עבירה עבירה (אבות ד. ב.).
 ואז אף אם יעשו לו באותו עת כל העונשים
 שבעולם יקטן בעיניו מגודל כאב לבו. וזהו
 שפייס משה רבינו ע"ה את הי' יתברך באומרו
 אנה וגו' חטאה גדולה, וכעת שמו ללבם גודל
 הפגם שעשו וההפסד רב מריחוקם משורשם
 קרמה בקודש, ומלאים בושח וחרטה בכל
 לבבם לבל ישובו עוד לעשות כזאת מה
 שהוא נגד רצונו יתברך רק לקיים ככל הכתוב
 לחיים בתורה הקדושה בלי שום שינוי וגרעון
 חס ושלום, ונמצא שכבר יש להם העונש
 היותר גדול בזה שנתמלאו בושח וכלימה
 באמת ודי להם בזה, ולכן הם ראויים למחילה
 וסליחה וכפרה, וכן יהי רצון אמין:

1

6

4

46

יש לומר באופן אחר, והוא על פי שאמרו
 חז"ל (בבב"ב נד.) ואהבת את הי' אלהיך
 מכל לבבך בשני יצריך. ושורש הדבר הוא,
 כי ברצות הי' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו
 (משלי טו. ז.). כי גם היצר הרע אינו נהנה בזה
 שמתטיא האדם וממרה אותו נגד רצונו
 יתברך, רק הוא מוכרח ורוצה לעשות רצון
 קונו שבראו על מנת כן שיפתח ויסית את
 האדם לעשות הפך תורתו הקדושה,
 והאדם לא ישמע לו ובוזה יגדל שכרו, ובאמת
 גם היצר הרע רוצה שלא ישמע לקולו ולא
 יאבה לו אך יתגבר עליו בכל עת ורגע
 וינצחנו. והיצר הרע כבר עשה שליחותו מה
 שהיה מוטל עליו היינו להסיתו ולפתותו,
 אבל האדם לא ישמע לו אך ילחם מלחמתו
 עמו וינצחנה ומזה משמח גם כן היצר הרע.
 ונמצא שעל ידי היצר הרע נעשה גם כן נחת
 רוח ותענוג ושעשועים להבורא יתברך
 ויתעלה כמו על ידי היצר הטוב, מה שאין
 כן להיפך חס ושלום:

21

28

31

36

הודעני נא את דרכיך. (ל"ג יג)

ובנמס' ברכות דף ז', אמר לפני רבש"ע מפני מה יש צדיק וטוב
 לו, ויש צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, רשע ורע לו.
 ורבים שואלים, למה זה עני וזה עשיר, הלא כמעשים טובים מצוי
 כמה פעמים שעושה העני כמו העשיר, ולפעמים הוא בעל מעשים עוד
 יותר מהעשיר.
 וזה דומה לאורה אחד שבא לביהכנ"ס, וראה שהנבאי מחלק עליות

1

6

לכהן וללוי מן הדרום, לשלישי מן המזרח, לרביעי מן המערב, לחמישי
 ושישי מן הצפון. ויתמה עליו ויאמר, למה קראת אלה מן הדרום, הלא
 ישנם נכבדים מהם בצד מזרח, ולמה ברר לו את השלישי דוקא מן המזרח,
 והלא יכול הי' לקרוא גם השלישי מן הדרום, וכן תמה על כל העליות,
 למה הי' לו לחפש מארבע רוחות ולמה לא קראם כסדר מרוח אחת?
 השיב פקח אחד לאורה הזה: אדוני בא לשבת אחת, ורוצה לדעת
 סדר העליות בביהכנ"ס? אילו היית פה כמה שבועות זה אחר זה, היית
 רואה את החלוקה של הנבאי שהוא בסדר נכון: כשבוע הראשון של

4

החדש כנר את הכהן והלוי של צד מורח ועכשיו הוא מומין אלו שבדרום, ואת השל"שי שהוא קורא עכשיו מן המורח הוא בשביל שבשבת העברה כבד בזה העלי' אחד הנכבדים שכצפון, וכן הדין בכל העליות, מדלג על אותם האנשים שכבר נקראו ומומין אחרים תחתיהם. כן הוא ממש בעניננו. האדם בא לעולם הזה לרנעים אחרים, כי כמה הם ימי שנותיו? והוא רוצה לדעת תירוץ על כל הקושיות, מפני מה זה עני וזה עשיר, אלו הי' חי כפה כמה מאות שנים ביהד, הי' רואה שלפני מאה שנה הי' זה העני עשיר, והעשיר - עני ונבחנו אז כנסיון, זה כנסיון העושר וזה כנסיון העוני, ונהפך גורלם, אבל עתה שימי האדם קצרים מאד ואינו רואה את העולם ועניניו בכל היקפם, כאכסנאי העובר ממקום למקום, אין לנו לחקור אחר הנהגתו של מ"ה הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות ולהאמין שכל מה שהוא עושה הכל הוא לטובה ה).

6 (6) מר

ה) ובפעם אחרת המשיל יאת הענין, לאורח שבא ללון לאכסניא. בבקר כשהתכוון האורה ללכת לדרכה אמוי אל בעל האכסניא. שלדעתו לא טוב עשה שהעמיד את התנור סמוך למטות, ואת הארון והתיבה הי' צריך להעמיד במקום אחר ועוד תקונים כאלה. שלדעתו צריכים היו להעשות. נטפל לו בעל האכסניא. ופנה ואמר לו. אדוני האורה בא הגה רק ללון לילה אחד ורוצה הוא לדעת את כל הענינים ולהכניס תקונים בביתי! כלום יש בדעת כבודו להעתיק דירתו לביתי בקביעות? ויש שהי' ממשיל את האדם לתנוק המונח בעריסה, צועק ומבעט ברגליו, מעקם שפתיו כאלו היא כועס וחושב שהוא „כל יכול“, אבל באמת רפה אונים הוא לגמרי, כמו מי שידיו אסורות ורגליו לנחשתיים הוגשו.

(7) היצוי מר

Show me, now; Your glory. In answer to Moses' plea. God replied: You will not be able to see My face, for man shall not see Me and live... And it shall be that when My glory passes by, I will place you into the cleft of the rock, and I will cover you with My hand until I have passed by. Then I will remove My hand, and you will see My back but My face shall not be seen (verses 20, 22-23). What Moses learned here was that God's presence (involvement) on earth is not always discernible while the events themselves occur. As His presence is passing by, we are, as it were, thrust into a narrow cleft of rock with His hand obscuring our understanding. The "frontal" view, lir'os es panai, is not illuminating. But in retrospect, years later, when God has already passed by, interpretations suggest themselves and understanding is frequently possible. Glancing backward, achorai, we can discern contours of meaning.

8) מר

11) Judaism does not accept the existence of the irrational in human life, and certainly not where the entire Jewish people is involved. Events which we call accidents and are seemingly inexplicable at the time of their occurrence may begin to make sense and to show logical patterns when viewed in retrospect, from the vantage point of later years. Only from the vantage point of historical distance can we study the Jewish past.

6) What was the purpose of the first exile of the Jewish people 3,500 years ago? It welded twelve tribal families into one nation through their shared suffering. They entered Egypt fragmented, and emerged united. The Exodus also dramatically manifested God's involvement in the birth of the Jewish people and demonstrated His concern with their destiny. In Deuteronomy 4:20, another reason is suggested: But the Lord took you and brought you out of the iron furnace, out of Egypt, to be a people of His possession, as of this day. Rashi explains that the iron furnace designates a vessel used for refining gold. The suffering in Egypt apparently was intended to refine and cleanse the Jewish character, to remove the dross of moral impurities and to heighten their ethical sensitivity. This metaphor was echoed by the prophet Isaiah: Behold I have refined you, but not as silver; I have chosen for you the crucible of afflictions (48:10). The Egyptian exile may thus be viewed as a necessary experience which molded the moral quality of the Jewish people for all time.

9) Whenever the Torah wishes to impress upon us the mitzvah of having compassion and sympathy for the oppressed in society, it reminds us of our similar helplessness and lowly status during our bondage in Egypt. The most defenseless elements in society are usually the slaves, strangers (proselytes), widows, and orphans, and we are repeatedly enjoined by the Torah to be sensitive to their plight: You shall not pervert the judgment of a stranger or an orphan, and you shall not take

a widow's garment as security [for a loan]. You shall remember that you were a slave in Egypt, and the Lord, your God, redeemed you from there; therefore, I command you to do this thing (Deut. 24:17-18). The stranger, in particular, personifies the helpless one who has no family or friends to intercede on his behalf. For this reason, as the Talmud indicates, the Torah exhorts us in thirty-six Scriptural references to treat the stranger kindly (Bava Metzia 59b).

(B)

The Egyptian experience may therefore be regarded as the fountainhead and moral inspiration for the teaching of compassion which is so pervasive in Jewish Law. It sharpened the Jew's ethical sensitivity and moral awareness. The Midrash has R. Nehemiah say this explicitly: *The Egyptian bondage was of great value for us, since it served to implant within us the quality of kindness and mercy* (Mechilta Derabi Shimon ben Yochai Ex. 13:3). (Reflections Vol. 1, pp. 188-190)

לך (10)
תורה

והנה בפרשת משפטים (שמות כב, ל) "ואנשי קודש תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" וכי. והענין, דבקיודשין סוף פרק ב (נו, ב) אמר דשער נזיר אסור בהנאה, דכתיב (במדבר ו, ב) "קדוש יהיה גדל פרע" וכי, — גידולו יהיה קדוש) אי מה קודש תופס את דמיו ויוצא לחולין (אף שער נזיר תופס את דמיו ויוצא לחולין?) מי קרינו "קודש" — "קדוש" קרינו. עיין שם ברש"י דקודש הוא שם דבר על הקדושה הנפרדת — וכמו צדק — אבל קדוש הוא בהרכבת הגוף הנושא את הקדושה, דמשמע שהוא קדוש, ואינו יוצא ממנו הקדושה ולא נפרד ממנו. ולכן שינה הלשון, דאמרו בפרק קמא דברכות דף ו, א: ביקש משה שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו. ביקש שלא תשרה שכינה על אומות העולם רק על ישראל ונתנו לו, שנאמר (שמות לג, טו) "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה", ונתנו לו, שנאמר (שם פסוק יז) "גם

לך (10)
תורה

לך, כג— ר שלש פעמים בשנה יראה וכו'... כי אוריש גויים ממניך... ולא יחמוד איש את ארצו...
הנה בפרשת משפטים כתוב (כג, יז) "שלוש פעמים בשנה" וכו' ולא סיים "ולא יחמוד איש את ארצו". הוא כמו שאמרו בפרק כיצד מעברין (עירובין גז, א) שאלמלא נשתברו לוחות ראשונות לא שלטה בהם אומה ולשון. ואם כן לא היו צריכים לירא פן יקח את ארצם. אבל כאן שנשתברו הלוחות ויכולים האומות לנצחן ולשלוט בהן לכן הוצרך השם יתברך להבטיח שעל ידי מצות ראייה ברגל לא יזוקו — "ולא יחמוד איש את ארצם".

את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיניי. ולכן במשפטים שהיה קודם ההבטחה, והיה באפשרי שאם יחטאו ישראל תסתלק שכינה מישראל ותשרה על האומות אם יהיו מוכשרים לזה, כתיב "ואנשי קודש תהיו לי" — מה קודש תופס דמיו ויוצא לחולין. אבל כאן שכבר הבטיח, אם כן הקדושה לא תהיה נפרדת מישראל לעולם, כתיב "כי עם קדוש אתה" שהקדושה לא תהא סרה מאתך ותהא חלה על אחר. ולכן כתיב בשבת (שמות לא, יד) "קודש היא לכם", ודרשו (יומא פה, ב) שתהא מסורה לכם לפיקוח נפש. שאז יוצאת קדושה ממנה על קדושת נפש ישראלים. ולכן אמרו חלק (סנהדרין) צב, א: "קדוש יאמר לו", מה קדוש לעולם קיים אף צדיקים.

לך (10)
תורה

רבנן שמינים תלמידים היו לו להלל חוקן שלשים מהן ראים שחשדה עליהן שכינה כמשה רבינו ושלשים מהן ראים שתעמוד להם חכה כהישע בן נון עשרים בינונים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קמן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה נמרא הלכות ואגדות וקדוקי תורה וקדוקי סופרים קלים וחמורים ונוחות שוות תקופת ונימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות טובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן היות דאבי ורבא לקיים מה שנאמר לתנח"ל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלאו וכי מאורי שקמן שבכולן כך גדול שבכולן על ארץ כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורה עליו מד נשרה:

פמ. ויתן על פניו מסוה (שמות ל"ד ל"ג). אין הפירוש שמשה נתן "מסכה" על פניו רק שהסתיר א"ע בפנימיותו.

והיתה לכם לחוקת עולם

טהרת הפרה בזמן הזה על ידי קריאת הפרשה

דבר שפתינו לרצון לפני אדון כל, כאילו קיימנו והקרבתנו הקרבנות, וגם הפרה בהזאת שלישי ושביעי, ועל ידי קריאתה על כל פנים נטהר טהרה רוחניות לכבוד הרגל הבא עלינו. ומרמז כן בפסוק (במדבר יט, א-ב) "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר" [ולמה נכפלה פעמיים "לאמר", רק הכוונה], שכאשר אין בית המקדש קיים יספיק האמירה גרידא כדי לבוא לידי טהרה.

בשבת זו קוראים בתורה בפרשת חקת סדר טהרת פרה אדומה, והקריאה מעוררת את הטהרה, כדמוכה מדברי ירושלמי (מגילה פ"ג ה"ה) שהביא רש"י במסכת מגילה (טט) "בדין הוא שיקדום החודש לפרשת פרה, שהרי באחד בניסן הוקם המשכן ושני לו נשרפה הפרה, ומפני מה הקדימוה שהיא טהרתן של ישראל", וכתב המגיד מקאזניץ זי"ע ב'עבודת ישראל' (פרשת פרה) "ופירוש הענין, דבזמן שאין בית המקדש קיים,

לך (19)
תורה

לך (6)

ו**ישונה** וכופל רעיון זה בהמשך דבריו "נראה לפרש מלת 'לאמר', מורה כדעת האומרים שפרשת פרה מדאורייתא, ולזה בא הרמז בתורה 'אשר צוה ה' **לאמר**', שאפילו בזמן הזה שאין לנו בית לעשות פרה כתיקונה, צריך לקרות הפרשה ונשלמה פרים שפתינו, ו**תהיה אמירת הפרשיות במקום עשיית הפרה**".

וכך מפרש הערוך השלחן (סימן תרפה, ס"ז) שבפרשת פרה אדומה כתיב ב' פעמים "לחוקת עולם", חדא (פסוק י) "והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחוקת עולם", ושוב בסוף הפרשה כתיב

(פסוק כא) "והיתה להם **ללחוקת עולם**", והיינו טעמא, דבפעם הראשונה אמרה תורה, שגם לאחר חרבן בית המקדש יוכלו לעשות טהרת פרה אדומה, וכן מצינו בגמרא (נדה ו:) "חבריא מדכן בגלילא" שעשו פרה אדומה בכל הלכותיה ודקדוקיה ונטהרו על ידה, והפעם השניה היא כדי להורות שקריאת פרה אדומה כתיב ב' פעמים "לחוקת עולם", חדא (פסוק י) "והיתה לבני ישראל ולגר הגר בתוכם לחוקת עולם", ושוב בסוף הפרשה כתיב

לפני מי אתם מטהרים

• עבודת האדם להיטהר לפני המקום •

אקדמות מילין ובטרם נתחיל לדבר על חובת הטהרה, צריך כל יהודי לדעת מעלתו וקדושתו, וכל ישראל בני מלכים וממקור קודש קדשים קאתי, וכפי שכתב

ה'חתם סופר' (פרשת כי תשא ד"ה אך את שבתותי תשמורו, כי אות הוא בניי וביניכם לדורותיכם, לדעת כי אני ה' מקדשכם", דהנה הביא רש"י דרשת חז"ל "כל אכין ורקין מיעוטיין, למעט שבת ממלאכת המשכן", הרי שקדושת השבת גבוהה ולמעלה מקדושת המשכן וביהמ"ק שאין בניינה דוחה שבת, דמי נדחה מפני מ', הוה אומר קטן בפני גדול. ועוד אמרו ודפיקוח נפש דוחה שבת, נמצא שקדושת כל יהודי גבוהה וגדולה יותר מקדושת השבת, שהיא גבוהה וקדושה יותר מבנין ביהמ"ק, והיא קדושה מכל הקדושות, והיינו דכתיב "אך את שבתותי תשמורו" ומזה תלמדו שהשבת גבוהה וחשובה יותר מבנין ביהמ"ק, ואעפ"כ "אני ה' מקדשכם" בקדושה גדולה ויתירה יותר מקדושת השבת.

לכן הגם שלפעמים נכשל האדם בחטא, אינו מבטל ומקלקל את החלק אלוך ממעל אשר בקרבנו, אלא היא לעולם בקדושתה הראשונה קיימת, רק על ידי העבירות מתכסה הנשמה

בקליפת החטא, ודומיא דפרי המוקף ומכוסה בקליפה, ועל כן מיד כאשר יתפוז יהודי לעשות תשובה יתקבל באהבה קדם אבוהון די בשמיא, כי על ידי רצון אמת יקלף את הרע וישליכו, וממילא יאיר האור בזיו יקרות, שהרי הפנימיות שבו לא נפגמה מעולם.

ונדרשת לכך יגיעה גדולה, והיא מן העבודות הקשות שבמקדש, אמנם אין חכמה ואין עצה ואין תבונה להשיגה כי אם על ידי יגיעה, וכמו שאומר הרה"ק בעל ה'אמרי אמת' מגור זי"ע (הובא בליקוטי יהודה' פרשת וישב) דה'בעל ה'טורים' (פרשת וישב) מרמז בכתוב אצל יוסף (בראשית לו, ג) "כי בן זקונים הוא לו זקנים כתיב [חסר וא"ו], שמסר לו כל מה שקבל מזקנים שהם שם ועבר, זקנים' נוטריקון ז'רעים קדשים ג'שים ישועות [דהיינו נזיקין] מ'ועד", ולמה לא נרמזה גם סדר טהרות, אלא מפני שסדר זה אי אפשר להעביר מאב לבן, ולא היה ביד יעקב להעניקו ליוסף, מפני שעל הקדושה והטהרה חייב האדם לעמול בפנשו, ולא ירושה היא לו.